

Tee itse dynaaminen huippukaiutin!

5/2010

8,50 €

Hifi maailma

LAADUKKAAN ÄÄNEN JA KUVAN ERIKOISLEIKKI

3D
-tekniikka
tutuksi
Mitä, miten, nytkö?

VERTAILUTESTI

Edulliset stereovahvistimet

CD-soittimen, Blu-rayn ja
television seuraksi

Denon CARA S-5BD
Elegantti Blu-ray-teatterin
yhdistelmälaite

Elac BS184
Kohtuuhintainen jalustakaiutin
legendaarisella JET-diskantilla

Macintosh MEN220
Highend-tason huonekorjain ja
aktiivijakosuodin

Persoonallinen käyttöliittymä: kytkeä laatan reunoilla on kaikilla oma toimintonsa.

Soitinklassikko heittää haasteen

CD-soitinten esiinmarssin varhaiskaudella, 1980-luvun aluilla, massavalmistajienkin kunnianhimo ulottui tasolle, jota tänään kutsuttaisiin high endiksi. Mekaanisen rakenteen järeydestä ja komponenttien laadukkuudesta ei juuri tingitty. Näin ei ole lainkaan tavatonta löytää vuosimallin -84 perussoitinta täydessä iskussa, valmiina päivittymään nuorempien lajitoveriensa vakavasti otettavaksi haastajaksi.

Elettiin 1980-luvun taitetta ja audioteknisesti uuden ajan aattoa. Kahdella taholla valmisteltiin kuumeisesti vinyylilevyjen ja niiden soittokaluston korvaajaksi kehiteltäviä formaattia ja sitä hyödyntäviä toistolaitteita. Nuo kaksi tahoahan olivat tietysti Sony ja Philips, joiden toimesta oli tullut aika siirtyä mustien vinyylilevyjen raapimisesta hopeanhoitoiseen laserluentaan. Digitaalisuuden ja CD-levyn maailmanvalloitus oli aivan huulilla.

Philips oli päätenyt uuden audioformaatin bittisyyden suhteen lukemaan 14 ja konstruoinut tuota bittivirtaa tukevan DA-muuntimen, TDA1540:n, niinkin aikaisin kuin 1980. Sony oli kuitenkin tahollaan tullut siihen joh-

topäätökseen, että riittävä äänenlaatu saavutetaan vasta 16 bitillä ja saanut jo alan muiden toimijoiden siunauksen loppupäätelmälleen. Siitähän se sitten tuli, standardi, ja Philips pienempine bittisyyksineen jäi tappiolle.

Tarina ei kerro millaisia määriä Philips oli ehtinyt valmistaa monofonisia TDA1540-muunninpalikoita, mutta sellaiset kuitenkin asennettiin firman ensimmäisiin CD-soittimiin, yksi kanavaa kohden. Kompatibiliteetti standardin kanssa saavutettiin Philipsin kehittämällä innovaatiolla, ylinäytteistyksellä, jonka ansiosta soitinten mainittiin olevan – myös resoluution suhteen – täysin yhteensopivia 16-bittisyyden kanssa. Alkuperäinen Philipsin käyttämä ylinäytteistyskerroin oli neljä. Aidosti 16-bittisen

stereofonisen muuntimen, TDA1541:n, Philips lanseerasi vasta 1985. Sen vähän myöhemmästä A-variantista on tullut sittemmin alan gurujen suosima klassikko, jota käytettiin vielä joitain vuosia sitten useammassakin laatusoittimessa. Taidetaan käyttää yhä.

Kuin tankki

Philipsin ensimmäinen CD-soitin totteli nimeä CD100. Se oli päältä ladattava ja toiminnolltaan suhteellisen pelkistetty kapine. Ohjelmointi- ja repeat-toiminnot kyllä kuuluivat varustukseen. Kaukosäätöä ei ollut, eikä varsinaista näyttökäyttöä. Soiva kappale ja toimintojen päälläolo ilmaistiin merkkivaloin.

CD100:n seuraajana markkinoille 1984 tullut CD104 olikin sitten jo astetta järeämpi ja edistyneempi masiina yli 8 kilon painoineen ja numeronäyttöineen. Soittimen pyörittymekanismi on monissa yhteyksissä yhdeksi luotettavimmista mainittu CDM-1; täysin metallinen ja Rodenstockin lasilinssisellä optiikalla varustettu kieputin/lukija, jollaisia ei sen koomin ole juuri soittimissa näkynyt.

Soittimen parikiloiseen sinkkirunkoon kiinnitetyillä piirilevyillä vallitsee erilliskomponenttien estetiikka. Kaikki se, mikä nykysoittimissa on integroitu muutamalle palikalle, löytyy hajasijoitettuna, mutta moitteettomassa järjestyksessä piirilevyiltä. Totetuksen tasta kertoo myös virtapuolen olemus: soitin sisältää pitkälti toistakymmentä reguloitua jännitesyöttöä! Siis 1984. Moisiin lukemiin on sittemmin ylletty sittemmin vain high end -luokalla, jos sielläkään.

Ei siis suurikaan ihme, että CD104:sia tapaa varsin usein ulkomaisilla huutokauppasivustoilla huomattavasti vastaavanikäisiä lajitovereitaan kovempaan hintaan. Tai itse asiassa taitaa olla niin, että ne muut 80-luvun puolivälin CD-soittimet ovat vain koriste-esineitä, sillä eipä ole tullut vastaan CD104:n ikäistä soitinta, jossa olisi kiinni alkuperäinen ja toimiva pyörittymekanismi. Poikkeuksen muodostavat toki Mission DAD 7000, Marantz CD-34 ja Revox B225, jotka perustuvat 104:n tekniikkaan.

CD104:n ja sitä seuranneiden CD204:n ja CD304:n, jotka perustuvat pääosin sataneloseen, laadukas toteutus on nostanut ko. masiinat modifoinnin nimeen vannovien suosikeiksi. Näistä useimmat tosin kiroavat sitä, että soitinvanhukset eivät sisällä digitaalista ulostuloa. Eli niitä ei voi käyttää pelkkänä pyörittimenä. Toisaalta, digi outin puuttuminen on asiaan perehtyneiden mielestä yksi syy soittimien soundin laadukkuuteen. Tätä mieltä on myös saksalainen alan guru Roman Gross, joka suorittaa tilauspohjalta vanhojen Philips-soitinten perinpohjaisia päivityksiä ammatikseen. Hänen mielestään varhaiset Filppaiset ovat ainutlaatuisen otollisia ehostuksen kohteita.

Päivityksellä parempiin piireihin

Kun kyseessä on noin neljännesvuosisadan ikäinen sähkömekaaninen laite, tietyt komponentit on syytä tarkistaa ja vaihtaa enempiä empimättä. Näin Gross purkaa modifoinnin kohteensa oitis atomeiksi ja käy yleisen puhdistuksen ja kriittisten komponenttien tsekauksen ja päivityksen jälkeen virtalähteen kimppuun. Kaikki elkot ja diodit vaihtuvat

Eri aikakausilla painotetaan etulevymainonnassa erilaisia asioita.

Pientä hätävarjelun liiottelua: CD104:n regulaattorien jäähditysriivat takalevyssä. Aivan pientä lämpiämistä havaittavissa. Neutrikin liittimet ja tuhti virtakaapeli ovat peräisin modaajan pajalta.

uusiin ja parempiin, minkä jälkeen maadoitusjärjestelyt – soittimen tunnetusti ongelmallinen osa-alue – järjestyvät uuteen kuusiin.

Luotettavaksi havaittu pyörittymekanismi ei yleensä kaipaa muuta kuin puhdistuksen ja liikkuvien osien voitelun. Analogiaosa meneekin sitten kokonaan uusiksi, sillä vaikka ikivanha ensimmäisen sukupolven muunninpalikka on täyttävä tavaraa vielä tänäänkin, operaatiovahvistinten lohkoilla on tapahtunut huimaa kehitystä vuosien varrella. Ja kuin pisteeksi i:n päälle, myös signaalitien loppupää, kytkentäkonkka, vaihtuu parhaaksi mahdolliseksi tarkoitukseensa.

Grossin prosessin läpikäynyt soitin palautuu asiakkaalle teknisesti kuvailtuna ilman minkäänlaista suodatusta toimivana N(on) O(ver)S(ampling) -toistimena. Soundillinen kuvailu vaatii sitten jo hieman enempiä luonnehdintaa. Yltäähän modatun 104:n tarjoama äänenlaatu hämmäntävän korkealle. Ero modaamattomaan on sanalla sanoen ja vähätellen selkeä.

Siinä missä alkuperäinen, toimiva soitin kuulostaa hieman kolkolta ja ahtaalta, modattu versio laulaa eloisan estottomasti. Dynamiikan ja realismin tuntua riittää, ja vaikka soitin ei maalailekaan erityisen avaria tai pilkuntark-

koja äänimaisemia, soinnissa on myös läsnä olevan jäsenyntyneisyyden tuntua. Siis kaikki tämä 14 bitin koneesta ilman yli- tai muuta lisänäyteistystä!

Vertailuissa laadukkaaksi tunnettuun NOS-dacilla varustettuun pyörittin/muunninyhdistelmään tai useamman tuhatlappusen hintaiseen putkiantoiseen soittimeen modattu CD104 pärjää varsin hyvin. Sointi ei yllä viimeksi mainitun sävykkäaseen soljuvuuteen tai ensin mainitun hologrammimaiseen läpi-kuultavuuteen, mutta hieman karun klanginsa vastapainoksi soitinvanhuksella on tarjota jotain sellaista aidonoloisuudeksi ja välittömyydeksi mielletävää musiikin elämyksellisyyttä, jollaista ei ole tullut vastaan missään muussa yhteydessä.

No on laadulla lunnaansakin. Kun asiakas hankkii itse satanelosensa ja toimittaa sen Grossille hoitoon, pari viikkoa myöhemmin päivitetty soitin saapuu 1200 euron laskun kera. Siinä tapauksessa, että soittimen hankkii ModMeister Gross, kokonaiskustannus on 1700 euroa. Eli edelleenkin: ilmaista lounasta ei ole. ■

Lisätietoja: www.romangross.com